

Lesy na území Prahy, jejich historie a současnost

HILDEGARDA VALEŠOVÁ

Lesnatost pražského území byla již od hlubokého pravěku ovlivňována, vedle určujících přírodních faktorů (klima, geo-pedologické poměry, biotický inventář území), zásahy člověka. Zemědělské osídlení krajiny počíná již v nejstarším neolitu a trvá bez přerušení až do historické doby. Rozvoj primitivního zemědělství zamezil dalšímu šíření lesů na dosud volných plochách stepního charakteru. S rozvojem osídlení člověk les v mnohých místech i potlačil a postupně, jak využíval les pro uspokojování svých životních potřeb, měnil i jeho charakter.

Rozdělení krajiny mezi les a zemědělskou půdu bylo na území Prahy ukončeno v hrubých rysech již na počátku tohoto tisíciletí. Les byl většinou vytlačen na plochy nevhodné pro zemědělskou výrobu, nebo omezen na plochy, kde byl chráněn specifickým zájmem vlastníka. Z historických dokladů ze 14. století již můžeme usuzovat na určitý nedostatek dříví a zásobování Prahy ze vzdálenějších oblastí, k čemuž bylo zřízeno zvláštní tržiště v Podskalí. Jeho oprávnění k prodeji dříví upravil král Jan v roce 1316.

Netušený rozvoj hospodářství za doby Karla IV. pohlcoval stále vzrůstající množství dřeva pro stavbu osad, měst, úpravu komunikací, zakládání rybníků, vinogradů ap., i pro rozvíjející se dřevozpracující řemesla. Kromě dříví poskytovaly lesy tehdy ještě další užitek z pálení popela, uhlířství, smolaření, včelařství ap. Těžba se prováděla toulavým způsobem, neplánovitě, v blízkosti osad se přetěžovalo. Zalesnění se ponechávalo přirozenému vývoji, což ztěžovala pastva hovězího i vepřového dobytka, v některých případech i vysoké stavy lovné zvěře. Karlu IV., který si zřejmě uvědomoval velký význam lesů, neušlo, že královské lesy byly v některých krajích „porúbané, vykopené a některé vyorané“. Proto dal okolo roku 1350 připravit v návrhu svého zákoníku, *Maiestas Carolina*, též přísná ustanovení na ochranu lesů. I když se tento legislativní návrh nestal zákonem, napovídá nám dost o stavu tehdejších lesů a jsou i historické doklady o tom, že se navrhovaná ustanovení aspoň zčásti realizovala v praxi.

K vydání prvního lesního řádu u nás dochází již v roce 1379, a to pro lesy na Chebsku.

V průběhu husitských válek se nápor na lesy v důsledku ochromení hospodářského života v našich zemích zmírnil, avšak již v polovině 15. století znovu dochází k přeměně lesů na pole, zejména v oblasti luhů. Další devastace lesů nastává v rámci rozvoje dolů a hutí. Citelný nedostatek dříví se v oblasti středních Čech pocituje již v 16. století. Např. roku 1527 si na nedostatek dříví stěžovali Berounští, je o něm zmínka v instrukci nelahozevské z roku 1588, obyvatelé

Lysé nad Labem si roku 1596 dokonce naříkali, že „zkusí pro nedostatek dříví velké trápení zimou“.

Třicetiletá válka, která v Čechách redukovala počet obyvatelstva na třetinu a utlumila na delší dobu hospodářský rozmach, odsunula hrozící celkový nedostatek dříví až do 18. století. V polovině 18. století se situace v těžbě dřeva a lesním hospodářství podstatně změnila. Obyvatelstva začalo přibývat, nový hospodářský vzestup a počátky industrializace vyžadovaly stále větší množství této suroviny. Např. roku 1750 si pražský hejtman novoměstský stěžoval, že sklárny a železárny na Dobříšsku, Křivoklátsku, Rožmitálsku a Bechyňsku spotřebují mnoho dříví, které by se jinak mohlo plavit k zásobování Prahy. Kolem splavných řek byly lesy v té době již téměř vykáceny.

Vznikající průmysl a společnost si vynutily řadu opatření a změn v hospodaření v lesích. Roku 1754 vychází v Rakousku-Uhersku **první lesní zákon**, který nařizuje lepší hospodaření v lesích, omezuje pastvu v mlazinách, hrabání steliva a nařizuje šetření dřívím. Praktická potřeba si vynutila i další účinná opatření. Vznikají první lesnické školy, požaduje se zvýšení kvalifikace lesního personálu, vypracovávají se první lesní hospodářské plány zavádějící plánovitě a trvalé hospodaření v lesích. Všechna tato opatření by však stěžejně zachránila lesy před další devastací, kdyby se neobjevily nové zdroje vytápění a zemědělství nepřešlo na intenzivnější formu živočišné výroby.

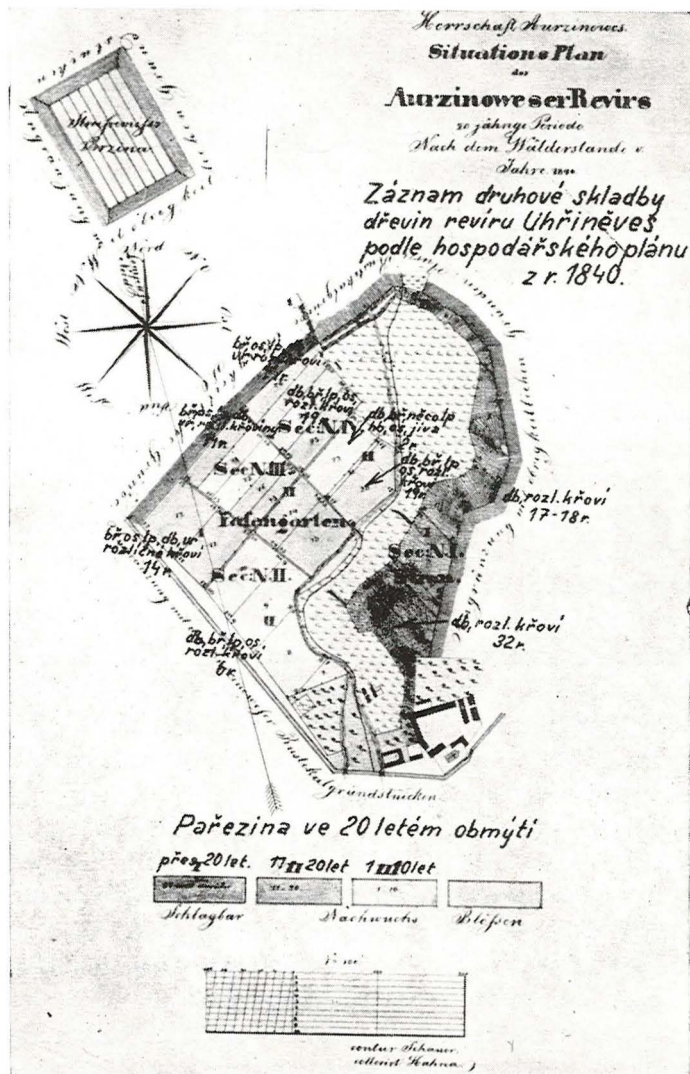
Z této doby na přelomu 18. a 19. století získáváme první ucelené údaje o stavu lesů na území Prahy, a to z dochovaných **lesních hospodářských plánů**.

Starší informace o lesích nacházíme v darovacích listinách, v popisech jednotlivých panství při prodeji, v přiznáních k placení daní atp. Např. darovací listina z roku 1045 mluví o převodu rozsáhlého listnatého lesa Luboca spolu s vladickým dvorem v Suchdole, který se rozkládal na severozápadě dnešního území Prahy.

Z 16. a 17. století máme historicky doloženy lesy u Křeslic a Petrovic, les u Klánovic, les na vrchu Ládví, les mezi Kobylisy a Čimicemi zv. Temeliště, les na stráních mezi Zlíchovem a Chuchlí zv. Habří, les u Kunratic a Chodova, Purkrabský háj v Šárce, les u Točné, lesy u Roztok a Žalova, les u Braníka a další, z nichž se některé do dnešní doby nedochovaly. Z popisů hranic, hraničních stromů, podle záznamů o prodeji dříví, dochovaných místních názvů apod., získáváme první kusé zprávy o skladbě tehdejších lesů, i když už v té době bylo zastoupení dřevin v porostech silně ovlivněno způsobem jejich využívání po celá staletí. Lesní porosty byly tvořeny převážně dubem, habrem, břízou a lípou s příměsí ostatních listnáčů a keřů, místy do lesních porostů pronikal buk, na chudších stanovištích se na porostní skladbě výrazněji podílela borovice lesní.

První ucelený obraz o dřevinné skladbě pražských lesů, získaný pro některé lesní komplexy z lesních hospodářských plánů prvé poloviny 19. století, však již zahrnuje i modřín, smrk, jedlí, akát a dokládá úmyslné zavádění těchto dřevin do porostů umělou obnovu sítí i sadbou koncem 18. století. Např. v roce 1804 existuje v Komořanském revíru u Točné školka pro pěstování modřínu, ve zprávě o hospodaření na statku Ďáblice z roku 1780 se uvádí sadba borových a habrových sazenic včetně ochrany založených porostů příkopy před škodami pastvou dobytka.

138. Plánek Obory v Uhříněvsi
z r. 1840

U hospodářských plánů vypracovávaných pro velké lesní majetky byla hospodářská opatření směřována na zvyšování výnosů. Všeobecně byl kladen důraz na převody pařezin a obnovu jehličnany, přičemž byly přírodní podmínky rozdílným způsobem respektovány. Přesto se v revizních zprávách o hospodaření v lesích vyskytují kritické připomínky ke stavu lesních porostů. K obratu v převodu pařezin a k intenzívnější péči o lesní porosty dochází pod zvyšujícím se ekonomickým tlakem, jsou rozpracovávány různé obnovní postupy, způsoby sadby, výchovy porostů ap. Nový lesní zákon z roku 1852 již ukládá povinné zalesňování holin do pěti let, povinné zaměstnávání státem zkoušených lesních hospodářů a ochranného personálu. Obsahuje rovněž ustanovení na ochranu lesního půdního fondu.

V druhé polovině 19. století dochází k rozvoji lesnického školství, vznikají lesnické spolky, rozvíjí se lesnické výzkumnictví. V srpnu 1848 je ustavena Česká lesnická jednota, v roce 1869 byl založen pražský lesnický spolek Hubertus. Pokroková pražská veřejnost si začíná uvědomovat význam zeleně pro život města.

V roce 1854 dochází z podnětu zemského inspektora Smollera k zalesnění letenských strání akátů a škumpou, v roce 1858 byla založena Jednota ku vysazování stromů v Praze. V osmdesátých letech dochází k zalesnění vrchu Žižkov. Mezníkem je rok 1897, kdy český odbor Zemědělské rady pro Čechy zahájil akci zaměřenou na **zalesnění holých strání** a neplodných ploch, vztahující se na Prahu a její širší okolí. Další zalesňovací akce byla vyvolána úpravami toku řek Vltavy a Labe. Zvláštní komisi, která byla pro tyto stavby jmenována, příslušela rovněž realizace opatření k neškodnému svedení srážkových vod v povodí. Zalesnění holých strání, jak bylo v materiálech zdůrazněno, mělo přispět rovněž ke zvýšení krásy pražského okolí a ke zpříjemnění pobytu obyvatelstva v přírodě. Je zajímavé, že při volbě dřevin pro zalesňování byl brán zřetel i na plochy ohrožené kouřovými exhalacemi z topenišť v údolí Vltavy, kde se proto plánoval nízký podíl jehličnatých dřevin. Pro zalesňování byla použita celá řada domácích, ale i cizokrajných dřevin. Rozsáhlé zavádění akátů bylo vyvoláno značnými ztrátami u ostatních druhů na mimořádně extrémních stanovištích. V průběhu této akce bylo v období let 1903 až 1908 zalesněno celkem 226,43 ha, vysazeno 1 532 905 kusů sazenic a vyseto 19 213 kg semen lesních dřevin a keřů. Na současném pražském území, v úseku od Troje po Brnky, bylo z toho zalesněno 32 ha. Akci předcházela podrobný průzkum stanovištních podmínek a obtížná jednání se soukromými vlastníky pozemků.

V letech 1910–1914 bylo zalesněno 47 ha v Hloubětíně, Kyjích a Hrdlořezích. V průběhu 1. světové války byly zalesňovací akce zastaveny pro nedostatek finančních prostředků.

Po vybudování československého státu byla při ministerstvu zemědělství ustavena v roce 1922 Zalesňovací komise pro pražské okolí. Od roku 1927 je v městském rozpočtu pamatováno na zalesňování určitou roční částkou, jsou zřizovány nové lesní školky pro pěstování sazenic. V průběhu let 1927–29 bylo zalesněno dalších 134 ha, v roce 1931 se zalesňování poprvé zúčastňuje i mládež pražských škol z podnětu Československého červeného kříže. Začínají se upravovat lesní cesty a přistupuje se k podsadbám přestárých dubových porostů.

Lesy na území Prahy byly v minulosti většinou v majetku šlechtických rodů, církevních a jiných institucí. Ještě v roce 1919 vlastnilo město pouze 100 ha lesa. V rámci první pozemkové reformy byly vykoupeny některé velkostatky, řada ploch byla nově zalesněna. Samostatné lesní hospodářství města Prahy vzniklo v roce 1923 a obhospodařovalo výměru 463 ha lesa. K podstatnému rozšíření městských lesů došlo až po roce 1945.

Přes veškeré snahy v období předmnichovské republiky neodpovídala péče o zeleň potřebám rostoucího města. Vypracovaný plán na vytvoření zeleného pásu kolem Prahy nebyl realizován zejména pro odpor soukromých majitelů pozemků. Naopak na některých místech na okraji města vznikaly periferní zpustlé plochy.

Teprve socialistická Praha začala velkoryse řešit **problém zeleně**. Vedle obnovy zahrad, úprav a budování sadů a parků došlo k rozsáhlému zalesňování. Byly zalesněny plochy v Hostivaři, Strašnicích, pod Prosekem, v Motole, Chuchli a na mnoha dalších místech ve výměře

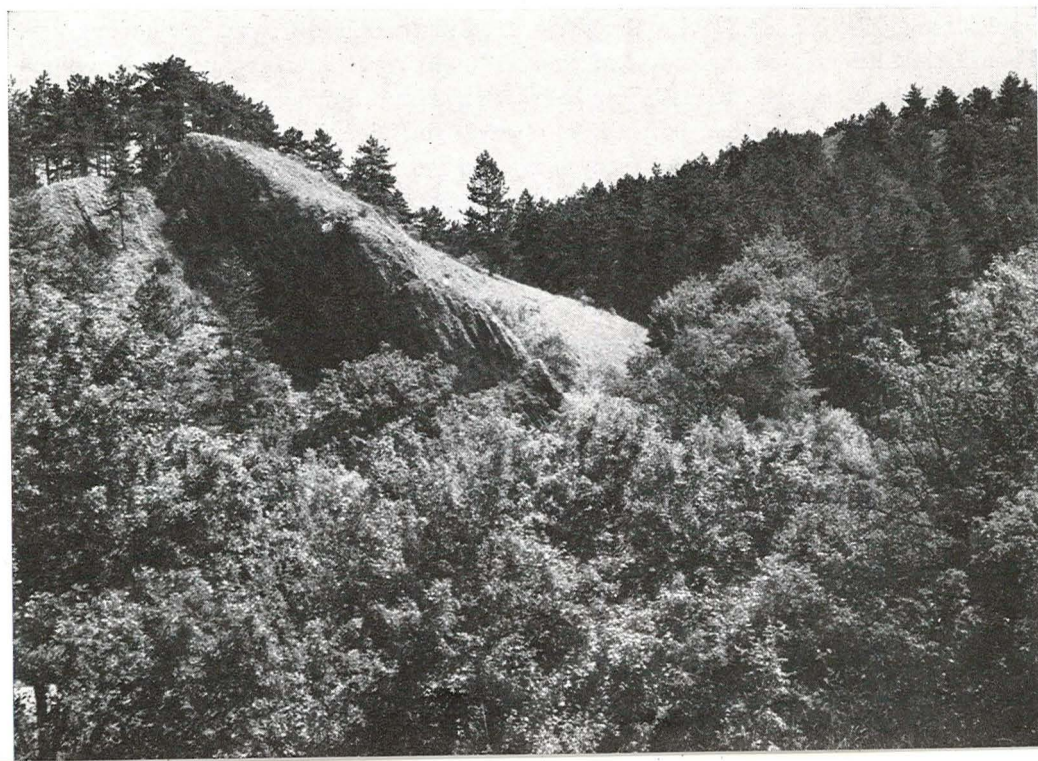
přibližně 750 ha. Lesy zauímají rozhodující podíl veřejné zeleně (80 %) a plní významné celospolečenské funkce.

Celková výměra lesní půdy na území hl. m. Prahy činí 4889 ha, tj. 10 % rozlohy města (stav k 1. 1. 1982). Veškeré pražské lesy jsou zahrnuty v kategorii lesů zvláštního určení podle zákona o lesích č. 61-1977 Sb.

Kromě lesního hospodářského celku Praha (dále LHC), který zahrnuje lesní půdu v hranicích města k roku 1974, spadá další část lesní půdy do LHC Zbraslav a LHC Strnady. Funkce produkce dřevní hmoty, i když není zanedbatelná, je plně podřízená uchování a zlepšování ostatních celospolečenských funkcí lesů (bioklimatická, hygienická, rekreační). Část lesů má ochranný charakter (extrémní polohy) a specifické poslání z hlediska zájmů státní ochrany přírody – lesy v chráněných územích podle zákona č. 40-1956 Sb. Lesy LHC Strnady jsou určeny pro lesnický výzkum.

Lesní hospodářský celek Praha zahrnuje lesní půdu ve výměře 2355 ha a je spravován podnikem Sady, lesy a zahradnictví NVP. V porostní skladbě zde převládají listnaté dřeviny: dub, habr, lípa, jasan, javory, bříza a akát, jejich plošné zastoupení činí 67,5 %, 32,5 % porostní plochy připadá na jehličnany – smrk, borovice lesní, borovice černou, modřín. Ve výhledu se předpokládá dosažení vyrovnanější skladby dřevin, a tím docílení pestřejší druhové i věkové struktury porostů v parkových lesích. Veškerá lesnická činnost je zde podřízena účelovému poslání. Při zakládání a výchově porostů se řeší i otázky estetického působení, poměr volných

139. Výsadba borovice černé na vápencových svazích u Klukovic v Prokopském údolí ze dvacátých let tohoto století

ploch k plochám zalesněným, nenásilné přechody okrajů lesních porostů do ploch parkově upravených, chrání se a podporují význační stromoví jedinci. Velká pozornost je věnována budování rekreačních zařízení, údržbě a budování lesních cest a pěšin, areálů zdraví a ostatních sportovišť. Není opomíjeno ani kulturně – výchovné působení na návštěvníky rekreačních lesů.

Pokud hodnotíme růstové podmínky, byly přesně zmapovány v rámci typologického průzkumu. Zastoupení bohatších stanovišť dosahuje 22,8%, nepříznivých 77,2%. Vyskytují se zde zakrslé a dřínové doubravy, kyselé a suché doubravy, z bohatších typů habrové doubravy, javořiny, podél tekoucích vod jasanové olšiny a na zamokřených plochách olšiny. Druhá skladba některých porostů je dosud velkou slabinou rekreačních lesů. Jehličnaté dřeviny jsou poškozovány imisemi a poněvadž jsou často na nevhodných stanovištích, trpí i nejrůznějšími vlivy klimatickými (vítr, sucho, sníh) a sekundárními škůdci z řad hmyzu i hub. Tyto porosty jsou často mezernaté, s podrostem černého nebo červeného bezu, který je nevhodnou porostní složkou z hlediska funkčního i estetického. Vysoké zastoupení akátu (12% z podílu listnáčů) často ve směsi s borovicí černou nebo v monokulturách výrazně snižuje rekreační hodnotu daného území. Zakládání porostů akátu a borovice černé, i když bylo převážně motivováno půdo-ochrannými zájmy, mělo velmi negativní dopad na rostlinná společenstva pražského území. Pronikání této agresivní dřeviny do lesních porostů přirozeného charakteru, např. do zakrslých a dřínových doubrav, či zbytků stepních lokalit, je vážným problémem jejich zachování a ochrany.

Přeměny akátových a ostatních porostů s nevhodnou druhovou skladbou jsou naléhavým úkolem, jehož plnění přispěje k dalšímu zkvalitnění funkcí pražských lesů tak, jak to stanoví základní ustanovení zákona o lesích.

Lesní hospodářský celek Zbraslav je tvořen prstencem lesů kolem Prahy a má výměru 16 743 ha lesní půdy, z toho 1993 ha leží na území hlavního města. Byl schválen rozhodnutím ministerstva lesního a vodního hospodářství ČSR v roce 1978 a utvořen z částí několika okolních lesních hospodářských celků (Ptice, Brandýs n. L., Říčany, Dolní Břežany, Štěchovice a Velké Popovice) vzhledem k jednotnému účelovému poslání lesů v blízkosti Prahy. V lesním hospodářském plánu na období 1982–1991 jsou již zakotveny zásady hospodaření respektující význam mimoprodukčních funkcí lesů, hospodářská opatření směřující k jejich dalšímu rozvoji. Předpokládá se zde rovněž vybudování různých zařízení pro rekreační pobyt obyvatel, jako jsou odstavné parkovací plochy, vyhlídky, úpravy cest a pěšin, přístřešky a lavičky, orientační tabule, naučné stezky ap.

Přírodní podmínky tohoto celku jsou velmi rozdílné vzhledem k členitosti terénu a proměnlivosti podloží. Severní část spadá do lesní oblasti Polabí, na sprašových překryvech jsou charakteristické bohaté habrové doubravy, na podmáčených oglejených půdách březové a lipové doubravy (Klánovický les, Xaverovský háj). Jižní část spadá do lesní oblasti Středočeské pahorkatiny s velmi pestrými mozaikami lesních typů. Tento lesní celek spravuje účelový lesní závod Zbraslav, který je organizační jednotkou Středočeských státních lesů.

Lesní porosty v jihozápadním okraji pražského území jsou součástí **lesního hospodářského celku Strnady** ve správě Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti (551 ha lesní půdy). Vyskytují se zde charakteristická lesní společenstva na vápencích se zbytky původních šipákových doubrav. Lesy tohoto celku jsou určeny pro lesnický výzkum, plní však i ostatní

140. Klánovické lesy v LHC Zbraslav s přirozenými podmáčenými a bikovými doubravami

funkce, mimořádný význam zde má zejména funkce půdoochranná. Část celku spadá do chráněné oblasti Český kras s výskytem řady typů lesa, které nemají v ČSR obdoby.

Lesní půdní fond zaujímá i podstatnou část plochy vyhlášených a navržených chráněných území Prahy. Snahou státní ochrany přírody je nejen zachování zbytků přirozených lesních společenstev, ale i postupné dosažení vhodnější druhové i prostorové skladby lesních porostů. K tomu přistupuje péče i o ty části lesního půdního fondu, které nejsou součástí porostní půdy, tzv. plochy bezlesí s typickými rostlinnými společenstvy, která se nám mimo lesní půdní fond v pražském území již téměř nedochovala. V systému městské zeleně mají lesy na území Prahy rozhodující postavení. Jejich význam při ochraně a tvorbě životního prostředí nadále poroste. Optimálního rozvoje všech funkcí lesů, podle potřeb společnosti, je možné dosáhnout pouze cílevědomým plánovitým hospodařením na základě vědeckého poznání.

Hospodářská opatření v pražských lesích jsou realizována podle lesních hospodářských plánů, vypracovaných širokým kolektivem odborníků a schválených orgány státní správy lesního hospodářství. Vedle určených organizací se však na ochraně lesního bohatství Prahy musí podílet i všichni občané města.

LITERATURA

- ANONYMUS (1908): Zalesňování v obvodu staveb prováděných komisí pro kanalizaci řek Vltavy a Labe v Čechách. – Česká lesnická jednota, 2, Příloha, Praha.
- KUBÍKOVÁ J. a MOLÍKOVÁ M. (1981): Vegetace a květena Tichého údolí, Roztockého háje a Sedleckých skal na severozápadním okraji Prahy. – *Bohemia centralis*, Praha, 10: 129–206.
- LOŽEK V. (1976): Historický vývoj krajiny ČSSR. – Sborník pro ochranu a tvorbu přírodního prostředí, Terplán Praha 1–2: 72–80.
- MEZERA A. a kol. (1979): Tvorba a ochrana krajiny. – SZN Praha.
- NOVÁK A. (1969 ms.): Historický průzkum lesa LHC Strnady. – Dep. Archiv Lesprojekt Stará Boleslav.
- NOŽIČKA J. (1956): Přehled vývoje našich lesů. – SZN Praha.
- POLENO Z. (1977): Koncepce zeleně pro hl. m. Prahu. – Vědecké práce výzk. a šlecht. úst. okras. zahrad., Průhonice, 7: 181–199.
- TLAPÁK J. (1960 ms.): Historický průzkum lesa LHC Praha. – Dep. Archiv Lesprojekt Stará Boleslav.
- TLAPÁK J. (1961 ms.): Historický průzkum lesa LHC Brandýs n. L. – Dep. Archiv Lesprojekt Stará Boleslav.
- TLAPÁK J. (1962 ms.): Historický průzkum lesa LHC Říčany. – Dep. Archiv Lesprojekt Stará Boleslav.
- TLAPÁK J. (1964 ms.): Historický průzkum lesa LHC Ptice. – Dep. Archiv Lesprojekt Stará Boleslav.

Další podklady

- 1) Lesní hospodářský plán pro LHC Praha na období 1974–1983, ÚHÚL Brandýs n. L., pobočka Stará Boleslav, 1974.
- 2) Lesní hospodářský plán pro LHC Strnady na období 1981–1990, Lesprojekt Brandýs n. L., pobočka Stará Boleslav, 1981.
- 3) Lesní hospodářský plán pro LHC Zbraslav na období 1982–1991, Lesprojekt Brandýs n. L., pobočka Stará Boleslav, 1982.

ГИЛЬДЕГАРДА ВАЛЕШОВА

Леса на территории Праги, их историческое развитие и современное состояние

Лесная растительность на территории Праги уже в давние времена подверглась влиянию человеческой деятельности. С возрастающей густотой заселения лес был вытеснен на так наз. абсолютные лесные почвы, но и была изменена его структура и состав древесных пород. Уже в 14 в. в центральной Чехии ощущался недостаток древесины и дров, поэтому Прага снабжалась более отдаленными областями, о чем свидетельствует ряд исторических документов. Из различных исторических источников мы узнаем также о территории, занятой лесами и о составе лесных массивов, находившихся в результате беспланового использования в очень плохом состоянии. Впервые полную картину состава лесов и их состояния мы можем получить только на основе сохранившихся лесохозяйственных планов первой половины 19 в. В этот период в большинстве лесов на территории Праги хозяйство велось как в низкоствольных лесах. В составе лесов, наряду с первоначальными древесными породами появляется ель, лиственница, пихта, акация. Применялся метод искусственного обновления насаждений. Во второй половине 19 в. в результате изменения экономических условий ускоряется процесс замены низкоствольников, возникают монокультуры елей и сосен. Прогрессивная пражская общественность начала осознавать значение леса для города, поэтому начинается посадка лесов на склонах холмов на территории города и окрестностей. Осуществляется насаждение древесных пород, не произраставших здесь: акации, сосны черной и т. п. Самостоятельное лесное хозяйство в Праге возникло в 1923 году. Значительно увеличилась площадь лесов только после 1945 года. В период с 1950 до 1974 в Праге было высажено около 750 га новых лесных насаждений. В настоящее время на территории Праги насчитывается 4889 га лесов, включенных в три лесных района: Прага, Збраслав и Стрнады. Все леса входят в категорию лесов особого назначения в соответствии с законом № 61/1977 Сборника законов, принимающим во внимание возрастающее общественное значение этих лесов. 20 % лесов является частью заповедников в соответствии с законом № 40/1956 Сборника законов. В системе городской зелени леса на территории Праги имеют решающее значение. Оптимальное развитие всех функций леса в зависимости от специфических потребностей общества обеспечивается ведением лесного хозяйства по специальным планам, составленным на основании научных данных и утвержденным органами Государственного управления лесного хозяйства.

ТЕКСТЫ К ИЗОБРАЖЕНИЯМ

138. План заказника в Угржинеves, 1840

139. Высаженная сосна на известняковых склонах близ Клуковице в Прокопской долине в двадцатые годы двадцатого века

140. Клановицкие леса в ЛНС Збраслав с естественными мокрыми дубравами

HILDEGARDA VALEŠOVÁ

Die Wälder auf dem Gebiet von Prag, ihre historische Entwicklung und Gegenwart

Der Waldreichtum auf dem Gebiet von Prag wurde schon in ferner Vergangenheit von menschlichen Aktivitäten beeinflusst. Mit wachsender Besiedlungsdichte erfolgte nicht nur die Verdrängung des Waldes auf die sog. absoluten Waldböden, sondern es änderte sich auch seine Struktur und Holzartenzusammensetzung. Bereits seit dem 14. Jahrhundert beginnt man in Mittelböhmen den Mangel an Holz zu spüren, Prag wird aus entfernteren Gebieten versorgt, wie eine Anzahl von historischen Dokumenten bezeugt. Aus verschiedenen historischen Dokumenten können wir uns auch ein erstes Bild über die Fläche und Zusammensetzung der Waldbestände machen, die infolge der unplanmäßigen Nutzung in einem schlechten Zustand waren. Das erste abgerundete Bild über die Bestandszusammensetzung und den Zustand der Wälder vermitteln uns erst die erhaltenen Waldwirtschaftspläne aus der 1. Hälfte des 19. Jahrhunderts. Zu dieser Zeit wurde die Mehrzahl der Wälder auf dem Gebiet von Prag als Ausschlagwald bewirtschaftet, in der Bestandszusammensetzung finden sich neben den ursprünglichen Holzarten auch Fichten, Lärchen, Tannen, Akazien – in grösseren Masse wird die künstliche Erneuerung der Bestände durchgesetzt. In der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts wird infolge der Änderung der wirtschaftlichen Verhältnisse das Überführungsverfahren der Ausschlagwälder beschleunigt, es entstehen Fichten- und Kiefern-Monokulturen. Die fortschrittliche Prager Öffentlichkeit wird sich langsam der Bedeutung der Grünflächen für die Stadt bewusst, und man beginnt die damals kahlen Hänge im Raum der Stadt und in der Umgebung aufzuforsten. Es kommt zur umfassenden Introduktion von Holzarten fremden Ursprungs – Akazien, Schwarzkiefern usw. Die selbständige Prager Forstwirtschaft entsteht erst 1923. Eine wesentliche Erhöhung der Waldbodenflächen erfolgt erst nach 1945, im Zeitraum 1950–1974 wurden in Prag etwa 750 ha neuer Waldbestände angelegt. Zur Zeit befinden sich auf dem Gebiet der Stadt 4889 ha Waldboden, der in drei forstwirtschaftliche Komplexe gegliedert ist – Prag, Zbraslav und Strnady. Sämtliche Wälder sind lt. dem Gesetz Nr. 61/1977 Sb. angesichts der wachsenden Bedeutung der weiteren durch diese Wälder gewährleisteten gesamtgesellschaftlichen Funktionen in die Kategorie von Wäldern besonderer Bestimmung eingereiht. 20 % des Waldbodens ist Bestandteil von Naturschutzgebieten im Sinne des Gesetzes Nr. 40/1956 Sb. Im System der städtischen Grünflächen fällt den Wäldern auf dem Gebiet von Prag eine entscheidende Bedeutung zu. Die optimale Wahrnehmung aller Funktionen des Waldes, nach dem spezifischen Bedarf der Gesellschaft wird durch die im Einklang mit den Forstwirtschaftsplänen durchgeführte Bewirtschaftung gewährleistet, da diese Pläne auf der Grundlage wissenschaftlicher Erkenntnisse ausgearbeitet und von den Organen der staatlichen forstwirtschaftlichen Verwaltung verabschiedet wurden.

ERLÄUTERUNGEN ZU DEN ABBILDUNGEN

138. Plan des Wildparks in Uhřetěves von 1840

139. Aufforstung von Schwarzföhren auf den Kalksteinhängen bei Klukovice in Prokopstal in den zwanziger Jahren dieses Jahrhunderts

140. Die Klánovice-Wälder im LHC Zbraslav mit natürlichen unternässen Birken-Eichenwäldern